

پروتکل الحاقی کنوانسیون بین‌المللی حقوق معلولین

دولت‌های عضو این پروتکل توافق می‌کنند که :

ماده (1):

- 1 - هر دولت عضو این پروتکل (دولت عضو) صلاحیت کمیته حقوق معلولین (کمیته) را برای دریافت و بررسی مکاتباتی افراد یا از طرف افراد یا گروه‌هایی که در آن حوزه ادعا می‌کنند که توسط دولت‌های عضو مربوطه قربانی تضییع مفاد کنوانسیون شده‌اند؛ به رسمیت می‌شناسد .
- 2 - هیچ مکاتباتی در مورد دولتی که عضو پروتکل حاضر نمی‌باشد؛ نمی‌بایست دریافت شود .

ماده (2):

- کمیته می‌بایست مکاتبات زیر را «غیرقابل قبول» در نظر گیرد :
- (الف) مکاتبه بی‌نام .
  - (ب) مکاتبه مبتنی بر سوء استفاده از حق تسلیم چنین مکاتباتی بوده یا مغایر با مفاد کنوانسیون حاضر باشد .
  - (پ) موضوع مشاره‌ی که قبلاً توسط کمیته بررسی شده باشد؛ یا در روند تحقیق بین‌المللی دیگری در حال بررسی باشد .
  - (ت) تمام راه‌حل‌های محلی در دسترس، مورد بحث قرار نگرفته است. این مورد نباید در جایی که اقدام به حل مشکل بدون دلیل طولانی شده یا بعید می‌باشد که به حل مشکل ختم شود به عنوان قاعده قرار گیرد .
  - (ث) اگر آشکارا بی‌اساس بوده یا به صورت موثر تأیید نشده باشد .
  - (ج) حقایق موضوع مکاتبه قبل از اجرایی شدن کنوانسیون حاضر اتفاق افتاده باشد؛ مگر آن که آن حقایق تا تاریخ فوق ادامه یافته باشد .

ماده (3):

- با توجه به مفاد ماده 2 پروتکل حاضر، کمیته می‌بایست هر مکاتبه تسلیم شده را به صورت محرمانه به اطلاع دولت عضو برساند، در عرض 6 ماه دولت دریافت کننده نامه می‌بایست به کمیته، توضیح و گزارشی کتبی که روشنگر موضوع و راه حل آن - در صورت اعمال گردیدن توسط دولت مربوطه باشد - تسلیم نماید .

ماده (4):

- 1 - در هر زمان بعد از دریافت يك مكاتبه و قبل از رسیدن به تعیین صحت آن، کمیته می‌تواند درخواستی را برای توجه فوری به اقدامات موقتی که ممکن است برای جلوگیری از خسارت جبران ناپذیر به قربانی یا قربانیان خشونت مورد ادعا لازم باشد، به دولت عضو ارسال نماید .
- 2 - اجرای بند 1 این ماده توسط کمیته به معنی تشخیص صحت و سقم مکاتبه نمی‌باشد .

ماده (5):

- کمیته می‌بایست هنگام بررسی مکاتبات مربوط به این پروتکل جلسات خود را پشت درهای بسته انجام داده و بعد از بررسی نامه کمیته می‌بایست پیشنهادها و توصیه‌های احتمالی را به دولت عضو و به نویسنده نامه ارسال نماید .

ماده (6):

- 1 - اگر کمیته اطلاعات موثقی را مبنی بر تضییع ناگوار یا برنامه‌ریزی شده حقوق اعلام شده در کنوانسیون توسط یکی از دولت‌های عضو دریافت کند، کمیته می‌بایست دولت عضو را به بررسی اطلاعات و به همان منظور تسلیم نمودن اظهار نظرهای مربوط به اطلاعات ذکر شده؛ دعوت کند .
- 2 - ضمن در نظر گرفتن هر توضیحی که ممکن است توسط دولت عضو مربوطه تسلیم شود و همینطور هر اطلاعات موثق، کمیته می‌تواند يك یا چند عضو را برای هدایت يك تحقیق و گزارش فوری به کمیته تعیین کند. در صورت داشتن مجوز، با رضایت دولت عضو گروه تحقیق می‌تواند از منطقه بازدید کند .
- 3 - بعد از بررسی یافته‌های این تحقیق کمیته می‌بایست این یافته‌ها را به همراه توضیحات و توصیه‌های مربوط برای دولت عضو ارسال نماید .
- 4 - دولت عضو مربوطه می‌بایست در عرض 6 ماه بعد از دریافت چنین یافته‌ها، توضیحات و توصیه‌هایی از کمیته، اظهار نظرهای خود را به کمیته تسلیم نماید .
- 4 - این تحقیق می‌بایست محرمانه بوده و همکاری دولت عضو باید در تمام مراحل دنبال گردد .

ماده (7):

- 1 - کمیته می‌تواند دولت عضو مربوطه را دعوت نماید که در گزارش خود مطابق ماده 35 کنوانسیون، جزئیات اقدامات اتخاذ شده در پاسخ به يك تحقیق انجام شده مطابق با ماده 6 پروتکل حاضر را الحاق نماید .
- 2 - کمیته در صورت نیاز می‌تواند، بعد از پایان دوره 6 ماهه که در ماده 6/4 به آن اشاره شده است؛ از دولت عضو مربوطه بخواهد، گزارش اقدامات اتخاذ شده در پاسخ به چنین تحقیقی را ارائه نماید .

ماده (8):

- هر دولت عضو می‌تواند در زمان امضا یا تصویب پروتکل یا پیوست آن اعلام نماید که صلاحیت کمیته پیش‌بینی شده در ماده 6 و 7 را به رسمیت نمی‌شناسد .

ماده (9):

- دبیر کل سازمان ملل متحد می‌بایست سپرده دار پروتکل حاضر باشد .

ماده (10):

- پروتکل حاضر می‌بایست برای امضا توسط دولت‌ها و سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای در دفتر مرکزی سازمان ملل در نیویورک از تاریخ 30/ مارس/ 2007 مفتوح باشد .

ماده (11):

این پروتکل می‌بایست مورد تایید رسمی سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای امضا کننده این پروتکل که به صورت رسمی کنوانسیون را تصویب یا تایید کرده‌اند؛ قرار گیرد .
این پروتکل می‌بایست برای تصویب توسط هر دولت یا سازمان ائتلاف منطقه‌ای که کنوانسیون را به طور رسمی تصویب، تایید یا موافقت کرده و پروتکل حاضر را امضاء نکرده است؛ مفتوح باشد .

ماده (12):

- 1 - منظور از سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای سازمان‌هایی است که توسط دولت‌های يك منطقه مشخص شده و در رابطه با موضوعات طرح شده در این کنوانسیون و این پروتکل اختیار لازم از طرف دولت‌های عضو به آنها تفویض شده است .
این سازمان‌ها می‌بایست در اسناد رسمی، تاییدیه یا توافقنامه‌های خود حدود اختیاراتشان را در رابطه با موضوعات طرح شده در کنوانسیون و پروتکل اعلام کنند . متعاقباً آنها می‌بایست هر گونه تغییر در محدود اختیاراتشان را به سپرده گذار اطلاع دهند .
- 2 - در مورد اهداف ماده 13 بند 1 ماده 15 بند 2 هیچ سند سپرده شده توسط سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای نباید منظور شود .
- 4 - سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای در محدوده اختیاراتشان می‌توانند؛ در جلسات دولت‌های عضو حق رأی داشته باشند و تعداد رأی آنها مساوی تعداد رأی دولت‌های عضوشان که طرف‌های این پروتکل هستند؛ می‌باشند. اگر هر کدام از دولت‌های عضو بخواهد حق رأی داشته باشند، سازمان مربوطه نمی‌تواند حق برخورداری از رأی آن کشور را داشته باشند و بالعکس .

ماده (13):

- 1_ پیرو اجرای کنوانسیون پروتکل حاضر می‌بایست در سی امین روز بعد از سپردن سند تصویب یا عضویت اجرایی شود .
- 2 - برای دولت‌ها یا سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای که بعد از سپردن دهمین سند مربوطه پروتکل را تصویب یا به طور رسمی تایید و مورد پذیرش قرار می‌دهند، پروتکل می‌بایست در سی امین روز بعد از سپردن سند ایشان اجرایی گردد .

ماده (14):

- 1 - قید و شرط‌هایی که با هدف پروتکل حاضر همخوانی نداشته باشد؛ نمی‌بایست مجاز شناخته شوند .
- 2 - قید و شرط‌ها در هر زمان می‌توانند پس گرفته شوند .

ماده (15):

- 1 - هر دولت عضو می‌تواند الحاقیه‌ای را به پروتکل حاضر پیشنهاد داده و آن را به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم نماید. دبیر کل می‌بایست هر پیشنهادی را به انضمام درخواستی - مبنی بر اینکه آیا آنها از گردهمایی دولت‌های عضو برای بررسی و تصمیم‌گیری در مورد آن پیشنهاد حمایت می‌کنند یا خیر؟ - برای دولت‌های عضو ارسال نماید .
در صورتی که در عرض 4 ماه بعد از تاریخ چنین مکانته‌ای حداقل يك سوم دولت‌های عضو با چنین گردهمایی موافقت نمایند، دبیر کل می‌بایست این گردهمایی را با حمایت سازمان ملل برگزار نماید .
هر الحاقیه‌ای که توسط دو سوم دولت‌های عضو حاضر و رأی دهنده تصویب شود؛ می‌بایست توسط دبیر کل برای تصویب به مجمع عمومی و بعد از آن برای پذیرش برای تمام دولت‌های عضو فرستاده شود .
الحاقیه تصویب یا تایید شده، مطابق پاراگراف 1، می‌بایست در سی امین روز بعد از اینکه تعداد سندهای سپرده شده، به دو سوم تعداد دولت‌های عضو در زمان تصویب الحاقیه رسید؛ اجرایی شود .
بعد از آن می‌بایست الحاقیه برای هر دولت عضو در سی امین روز از سپردن سند موافقت؛ اجرایی شود. يك الحاقیه فقط برای دولت‌های عضو که آن را پذیرفته، تعهد آور است .

ماده (16):

هر دولت عضو می‌تواند با اعلام کتبی به دبیر کل سازمان ملل از پروتکل خارج شود. خروج از پروتکل يك سال بعد از دریافت اعلام کتبی به دبیر کل جاری می‌گردد .

ماده (17):

متن پروتکل حاضر می‌بایست به صورت آسان در دسترس قرار گیرد .

ماده (18):

متون عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیایی پروتکل حاضر ارزش واحد خواهند داشت .
در مقام گواهی، منصوبین تام الاختیار زیر حسب الامر دولت‌های متبوع، پروتکل حاضر را امضا کرده‌اند .

رضا عبداللهی

تیر 86

[1] یکی از تعاریف حقوقی کنوانسیون «موافقت نامه بین دو یا چند دولت در مورد مسائل مختلف» است .

2- لغت «معلولیت (Handicap) » به معنی از دست دادن یا محدودیت فرصت‌های شرکت در زندگی اجتماعی در يك سطح مساوی با دیگران است. این لغت توصیف کننده تعامل فرد دارای ناتوانی و محیط اوست. هدف کار بردي از این لغت تاکید بر این مطلب و تمرکز در محیط، و بسیاری از فعالیت‌های سازمان یافته در جامعه است . برای مثال نبود اطلاعات، ارتباطات و تحصیل که فرد دارای ناتوانی را از دستیابی به فرصت‌های مساوی محروم می‌کند. در سال 1980 سازمان جهانی بهداشت يك طبقه بندی از اختلال، ناتوانی و معلولیت را به تصویب رساند، که مبین دقت بیشتر و در عین حال دیدگاه نسبی آن [و کاهش بار جنبه پزشکی مستتر در لغات فوق به ویژه کلمه معلولیت] بود (ماده 17 قوانین استاندارد جهت برابر سازی فرصت‌ها برای معلولین مصوبه مجمع عمومی سازمان ملل متحد، 20 دسامبر 1993)

- [3] منظور اجتماع چند کشور در يك منطقه جغرافيايي است، که به دلایل تشابه اهداف و آرمان های مدني و پيوستگي هاو وابستگي های سياسي، اجتماعي، اقتصادي و ... ائتلافي را تشکیل مي دهند. این ائتلاف به تمایندگي از سوي کشورهاي متحد در تصمیم سازي ها و رای گيري ها در سازمان ملل شرکت مي کند، مگر آن که کشور یا کشورهايي از مجموعه مایل باشند، راسا در رای گيري شرکت کنند .
- [4] کنفوانسيون داراي 50 ماده اصلي و 18 ماده الحاقی است. پروتکل الحاقی ناظر برحسن اقدام دولت ها در اجرائی مفاد کنوانسيون است .
- [5] جمهوري اسلامي ايران تا زمان نگارش تحقيق حاضر (اواخر تير 1386) مشغول بررسی مفاد کنفوانسيون و پروتکل الحاقی آن بوده است، و به کاروان کشورهاي امضا کننده کنفوانسيون نپيوسته است .
- [6] جامائیکا نخستين کشوري بود، که امضای کنوانسيون را از طرف يکي از مسؤولان معلول خود اعلام کرد. جالب است که براساس گزارش شبکه تلویزيوني «الجزیره» برخي از دولت های عربي نظیر الجزایر، اردن، یمن، سوریه و سودان کشورهايي بودند که کنوانسيون را امضا کردند .
- [7] تصويت این قانون در 16 ماده گامي بلند در خصوص به رسمیت شناختن حقوق فردي و جمعی افراد معلول ایرانی در کلیه ابعاد محسوب مي شود، و بي تردید اجرائی همه مواد و تبصره های آن نقشی برجسته در کاهش مصائب و مشکلات عديده معلولين کشورمان ایفا مي کند. هرچند برخي از مواد قانون، اجرائی شده است، اما تا اجرائی کامل و دقیق قانون جامع حمایت از معلولين فاصله اندکي نداریم مهمترین پاشنه آشیل قانون جامع که ظرفیت و ضمانت اجرائی آن را با خلل و تردید جدی روبرو مي کند، تبصره دو ماده 16 قانون است که در آن آمده است: «آن تعداد یا بخشی از مواد این قانون که نیاز به اعتبار جدیدی داشته باشد، مادامي که اعتبار لازم از محل منابع مذکور در این ماده تامین نگردد، اجرا نخواهد شد .»
- [8] مشکور، محمد جواد، ایران در عهد باستان، ص 79
- [9] لغت توانبخشی به روندی اشاره دارد، که هدف آن قادر ساختن فرد معلول برای دستیابی و حفظ حداکثر سطح عملکرد فیزیکی، حسی، ذهنی، روانشناسی و اجتماعی است. بنابراین توانبخشی اسباب تغییر زندگی افراد معلول را به سوي يك زندگی مستقل تر فراهم مي کند. توانبخشی ممکن است، شامل اقداماتی باشد، که عملکردهايي را تولید یا بازیافت مي نماید یا نقص و نبود يك عملکرد را جبران مي کند . توانبخشی شامل مراقبت های اولیه پزشکی نمی شود، بلکه شامل اقدامات و فعالیت های گسترده ای است، که از توانبخشی پایه و عمومی شروع شده و تا فعالیت های هدف دار مثل توانبخشی حرفه ای پیش مي رود. (ماده 23 قوانین استاندارد جهت برابر سازی فرصت ها برای معلولين مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد 1993)
- [10] میزان باسوادی افراد معلول در سطح جهانی، زیر 30 درصد بوده و این میزان برای زنان معلول طبق گزارش برنامه توسعه سازمان ملل در سال 1998 يك درصد است .
- [11] متاسفانه باوجود تلاش ها و تماس های مکرر پژوهشگر با روابط عمومی سازمان بهزستی و دفتر جناب آقای دکتر نظم ده و تمایل زیاد شنیدن دیدگاه ها و نظرات ایشان به عنوان مدیر ارشد مرتبط با موضوع، تا لحظه نگارش این مجموعه موفق به انجام این امر نشدیم، لذا به بازگویی کلیت نظرات ایشان در این خصوص به نقل از روزنامه قدس 14 / آذر / 85 اکتفا کردیم .
- [12] برگزاری کارگاه علمی و آموزشی حقوق افراد دارای ناتوانی (با نگاهی ویژه بر اعلامیه های سازمان ملل مرتبط با معلولين) به اهتمام جمعیت معلولين موسسه خیریه حمایت سبز پارسیان و به مدیریت اجرائی آقای محمد کمالی استاد دانشگاه علوم توانبخشی دانشگاه ایران، مثالی در این باره است .
1. بخشی از مصاحبه پژوهشگر ایرنا با سهیل معینی درباره روند اجرائی بررسی کنوانسيون در دستگاه های دولتي به اعتبار سمت وي در وزارت رفاه در برهه زمانی موردنظر در فصل قبل (فصل چهارم) آمده است .
1. واژه «معلول» و «فرد دارای ناتوانی» در تعاریف بین المللی معانی متفاوتی دارد. بهتر بود در متن ضمیمه از واژه «فرد دارای ناتوانی» به جای کلمه «معلول» استفاده می شد، ولی با توجه به مصطلح نبودن آن در جامعه و اجتناب از کلمه «ناتوانی» از لغت «معلول» استفاده شد، که منظور «فرد دارای ناتوانی» می باشد. / مترجم
- لا شامل روش ها و راهبرد هایی است، که برای ارتقا ارتباطات افراد با مشکلات گفتاری به کار مي رود. / مترجم